

Міністерство освіти і науки України
Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського

ТИМЧАСОВИЙ СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ

за I (бакалаврським) рівнем
за освітньою програмою Українська мова та література
спеціальності 035 Філологія

Схвалено Вченою радою університету
«_» _____ 20__ року (протокол № __)

I Загальна характеристика

1. Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський).

2. Ступінь вищої освіти – бакалавр.

3. Галузь знань – 03 Гуманітарні науки.

4. Спеціальність – 035 Філологія.

5. Обмеження щодо форм навчання.

Встановлює вищий навчальний заклад.

6. Освітня кваліфікація.

Назва освітньої кваліфікації складається з двох частин: перша стабільна (бакалавр філології), друга – варіативна (за спеціалізацією «...», у назві спеціалізації зазначається назва освітньої програми). Наприклад, бакалавр філології за спеціалізацією «Українська мова та література, іноземна мова».

7. Професійна кваліфікація.

Не надається.

За наявності відповідного обґрунтування, вищий навчальний заклад може пропонувати в освітній програмі професійні кваліфікації та умови їх присвоєння.

8. Кваліфікація в дипломі.

Ступінь вищої освіти _____ бакалавр

Спеціальність _____ філологія

Спеціалізація

Освітня програма

9. Опис предметної галузі.

Об'єктами вивчення та професійної діяльності бакалавра філології є мови (у теоретичному, практичному, синхронному, діахронному, діалектологічному, стилістичному, соціокультурному аспектах); українська та зарубіжна художня література й усна народна творчість (у теоретичному та історико-культурному аспектах); жанрово-стильові різновиди текстів; міжособистісна, міжкультурна та масова комунікація в усній і письмовій формі.

Цілі навчання – очікується, що випускник зможе використовувати набуті компетентності в діяльності, пов'язаній з аналізом, творенням, перетворенням і оцінюванням письмових та усних текстів різних жанрів і стилів (як із науково-дослідною, критично-аналітичною, так і з прикладною метою), організацією успішної комунікації різними мовами.

Теоретичний зміст предметної галузі становить система базових наукових теорій, концепцій, принципів, категорій, методів і понять філології.

Здобувач вищої освіти за спеціальністю «Філологія» має оволодіти загальнонауковими **методами** дослідження та спеціальними філологічними методами аналізу тексту, засвоїти основні методи і методики дослідження мови і літератури.

10. Академічні права випускників.

Можливість продовжувати освіту за другим (магістерським) рівнем вищої освіти, а також підвищувати кваліфікацію та отримувати додаткову післядипломну освіту.

11. Працевлаштування випускників.

Бакалавр-філолог може працювати в науковій, літературно-видавничій та освітній галузях; на викладацьких посадах у закладах загальної середньої освіти, ВНЗ 1-2 рівнів акредитації (за наявності в освітній програмі циклу психолого-педагогічних та методичних дисциплін і проходження відповідних практик); у друкованих та електронних засобах масової інформації, PR-технологіях; у різноманітних фондах, спілках, фундаціях гуманітарного спрямування, музеях, мистецьких і культурних центрах тощо.

II Обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти

1. Обсяг освітньої програми бакалавра філології на базі повної загальної середньої освіти з терміном навчання 11 років становить 240 кредитів.

2. Обсяг освітньої програми бакалавра філології на базі повної загальної середньої освіти з терміном навчання 12 років становить 180-240 кредитів.

3. Обсяг освітньої програми бакалавра філології за здобутими першим (бакалаврським) або другим (магістерським) рівнями вищої освіти та ОКР «спеціаліст» не може бути меншим ніж 180 кредитів.

4. Мінімум 50% обсягу освітньої програми має бути спрямовано на забезпечення загальних та спеціальних (фахових) компетентностей за спеціальністю, визначених Стандартом вищої освіти.

III Перелік компетентностей випускника

1. Інтегральна компетентність.

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

2. Загальні компетентності.

1. Здатність усно й письмово спілкуватися українською мовою як державною в усіх сферах суспільного життя, зокрема у професійній діяльності.
2. Здатність системно аналізувати головні тенденції історичного розвитку українського народу, цінувати його культурно-історичні та морально-етичні надбання та сприяти розв'язанню актуальних загальнодержавних і суспільних завдань.
3. Здатність до критичного мислення й ціннісно-світоглядної реалізації особистості.
4. Здатність учитися впродовж життя й оволодівати сучасними знаннями.
5. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
6. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
7. Здатність діяти із соціальною відповідальністю, розуміти основні принципи буття людини, природи, суспільства.
8. Здатність працювати в команді та автономно.
9. Здатність спілкуватися іноземною мовою у професійній діяльності, опрацьовувати фахову літературу іноземною мовою.

10. Усвідомлена повага до різноманіття культур.
11. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
12. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
13. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій, зокрема для вирішення стандартних завдань професійної діяльності.
14. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

3. Спеціальні (фахові, предметні) компетентності.

1. Розуміння структури філологічної науки та її теоретичних основ.
2. Базові уявлення про мову як особливу знакову систему, її природу та функції, про генетичну і структурну типологію мов світу; фонетичний, лексичний, граматичний рівні мови.
3. Здатність демонструвати знання з теорії та історії мов(и), що вивчаються(ється).
4. Здатність аналізувати просторові (горизонтальні) та соціальні (вертикальні) різновиди мови, описувати соціолінгвальну ситуацію.
5. Базові уявлення про загальні властивості літератури як мистецтва слова, про закони побудови художнього твору, особливості письменницької праці, літературні стилі, наукові методи і школи в літературознавстві.
6. Базові уявлення про основні тенденції розвитку світового літературного процесу та української літератури.
7. Системні знання про основні періоди розвитку літератури, що вивчається, від давнини до XXI століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища.
8. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мову(и), що вивчається(ються), в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.
9. Розуміння сутності й соціального значення майбутньої професії, основних проблем дисциплін, що визначають конкретну філологічну галузь, їх взаємозв'язку в цілісній системі знань.
10. Професійні знання й уміння з обраної філологічної спеціалізації: мовознавства, літературознавства, фольклористики, перекладознавства, прикладної лінгвістики.
11. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (залежно від обраної спеціалізації).
12. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.
13. Розуміння значення всіх підсистем мови для вироблення вмінь аналізувати мовні одиниці, визначати їх взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.
14. Здатність створювати усні й письмові тексти різних жанрів і стилів державною та іноземною (іноземними) мовами.
15. Розуміння комунікативної діяльності як реалізації функцій мови в різних суспільних сферах (жанрово-стильова диференціація мови).
16. Здатність здійснювати лінгвістичний та літературознавчий аналіз текстів різних стилів і жанрів.
17. Здатність до надання консультацій з дотримання норм літературної мови та культури мови.
18. Здатність до ведення ділової комунікації усної письмово.

IV Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання

1. Використовувати українську мову як державну в усіх сферах суспільного життя, зокрема у професійному спілкуванні.
2. Аналізувати головні тенденції історичного розвитку українського народу, аргументувати свої погляди на дискусійні моменти української історії та сучасного суспільного життя.
3. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.
4. Організувати процес свого навчання й самоосвіти.
5. Демонструвати розуміння фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства.
6. Співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо.
7. Використовувати іноземну мову для організації ефективної міжкультурної комунікації.
8. Застосовувати філологічні знання для розв'язання професійних завдань.
9. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології, зокрема для вирішення стандартних завдань професійної діяльності.
10. Виділяти галузі філології й окреслювати коло їх основних проблем.
11. Знати систему мови.
12. Знати історію мови (мов) і літератури (літератур), що вивчаються.
13. Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.
14. Створювати усні й письмові тексти різних жанрів і стилів державною та іноземною (іноземними) мовами.
15. Аналізувати мовні одиниці, визначати їх взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.
16. Аналізувати й інтерпретувати твори української та зарубіжної художньої літератури й усної народної творчості, визначати їх специфіку й місце в літературному процесі.
17. Використовувати мову(и), що вивчається(ються), в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.
18. Здійснювати лінгвістичний та літературознавчий аналіз текстів різних стилів і жанрів.
19. Окреслювати основні проблеми дисциплін, що визначають конкретну філологічну галузь, пояснювати їх взаємозв'язок у цілісній системі знань.
20. Демонструвати знання з обраної філологічної спеціалізації: мовознавства, літературознавства, фольклористики, перекладознавства, прикладної лінгвістики.
21. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати мовні, літературні, фольклорні факти, інтерпретувати й перекладати тексти різних стилів і жанрів (залежно від обраної спеціалізації).
22. Планувати і здійснювати дослідження в галузі філології на належному рівні.

V Форми атестації здобувачів вищої освіти

1. Форми атестації здобувачів вищої освіти.

Атестація здійснюється у формі атестаційного екзамену (екзаменів) та/або публічного захисту кваліфікаційної роботи (за рішенням вищого навчального закладу).

2. Вимоги до кваліфікаційної роботи.

Визначає вищий навчальний заклад.

3. Вимоги до атестаційного державного кваліфікаційного екзамену (екзаменів).

Визначає вищий навчальний заклад згідно з компетентностями, визначеними цим Стандартом та освітньою програмою.

4. Вимоги до публічного захисту кваліфікаційної роботи.

Визначає вищий навчальний заклад.

VI Вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти

У ВНЗ повинна функціонувати система забезпечення вищим навчальним закладом якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості), яка передбачає здійснення таких процедур і заходів:

- 1) визначення принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти;
- 2) здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм;
- 3) щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників вищого навчального закладу та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті вищого навчального закладу, на інформаційних стендах та в будь-який інший спосіб;
- 4) забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників;
- 5) забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів, за кожною освітньою програмою;
- 6) забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом;
- 7) забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації;
- 8) забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових працях працівників вищих навчальних закладів і здобувачів вищої освіти;
- 9) інших процедур і заходів.

Система забезпечення вищим навчальним закладом якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості) за поданням ВНЗ оцінюється Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти або акредитованими ним незалежними установами оцінювання та забезпечення якості вищої освіти на предмет її відповідності вимогам до системи забезпечення якості вищої освіти, що затверджуються Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, та міжнародним стандартам і рекомендаціям щодо забезпечення якості вищої освіти.

VII Перелік нормативних документів, на яких базується стандарт вищої освіти

1. Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII «Про вищу освіту». – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>;
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти». – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-п/page>;
3. Постанова Кабінету міністрів України від 23.11.2011 № 1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій». – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>;

4. Постанова Кабінету міністрів України від 29.04.2015 № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти». – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-p>;
5. Класифікатор професій: ДК 003: 2010 / [розроб.: М. Гаврицька та ін.]. – К.: Соцінформ: Держспоживстандарт України, 2010. – 746 с.;
6. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). – К.: ТОВ «ІЦС», 2015. – 32 с. – http://ihed.org.ua/images/pdf/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf;
7. International Standard Classification of Education (ISCED 2011). – Montreal: UNESCO Institute for Statistics, 2012. – <http://www.uis.unesco.org/education/documents/isced-2011-en.pdf>;
8. ISCED Fields of Education and Training 2013 (ISCED-F 2013). – Montreal: UNESCO Institute for Statistics, 2014. – <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/isced-fields-of-education-training-2013.pdf>.

Таблиця 1. Матриця відповідності визначених Стандартом компетентностей дескрипторам НРК

Класифікація компетентностей за НРК	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
Загальні компетентності				
1. Здатність усно й письмово спілкуватися українською мовою як державною в усіх сферах суспільного життя, зокрема, у професійній діяльності.	+	+	+	+
2. Здатність системно аналізувати головні тенденції історичного розвитку українського народу, цінувати його культурно-історичні та морально-етичні надбання та сприяти розв'язанню актуальних загальнодержавних і суспільних завдань.	+	+	+	+
3. Здатність до критичного мислення й ціннісно-світоглядної реалізації особистості.	+	+	+	+
4. Здатність учитися впродовж життя й оволодівати сучасними знаннями.	+	+		+
5. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.	+	+	+	
6. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.				+
7. Здатність діяти із соціальною відповідальністю, розуміти основні принципи буття людини, природи, суспільства.	+	+	+	+
8. Здатність працювати в команді та автономно.			+	+
9. Здатність спілкуватися іноземною мовою у професійній діяльності, опрацьовувати фахову літературу іноземною мовою.	+	+	+	
10. Усвідомлена повага до різноманіття культур.	+		+	
11. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.		+		
12. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях		+		
13. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій, зокрема для вирішення стандартних завдань професійної діяльності.	+	+	+	
14. Здатність проведення досліджень на належному рівні.	+	+		
Спеціальні (фахові) компетентності				
1. Розуміння структури філологічної науки та її теоретичних основ.	+	+		
2. Базові уявлення про мову як особливу знакову систему, її природу та	+	+		

функції, про генетичну і структурну типологію мов світу; фонетичний, лексичний, граматичний рівні мови.				
3. Здатність демонструвати знання з теорії та історії мов(и), що вивчаються(ється).	+	+		
4. Здатність аналізувати просторові (горизонтальні) та соціальні (вертикальні) різновиди мови, описувати соціолінгвальну ситуацію.	+	+		+
5. Базові уявлення про загальні властивості літератури як мистецтва слова, про закони побудови художнього твору, особливості письменницької праці, літературні стилі, наукові методи і школи в літературознавстві.	+	+		
6. Базові уявлення про основні тенденції розвитку світового літературного процесу та української літератури.	+	+		
7. Системні знання про основні періоди розвитку літератури, що вивчається, від давнини до ХХІ століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища.	+	+		
8. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мову(и), що вивчається(ються), в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.	+	+	+	+
9. Розуміння сутності й соціального значення майбутньої професії, основних проблем дисциплін, що визначають конкретну філологічну галузь, їх взаємозв'язку в цілісній системі знань.	+		+	+
10. Професійні знання й уміння з обраної філологічної спеціалізації: мовознавства, літературознавства, фольклористики, перекладознавства, прикладної лінгвістики.	+	+		
11. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (залежно від обраної спеціалізації).	+	+		+
12. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.	+	+		
13. Розуміння значення всіх підсистем мови для вироблення вмінь аналізувати мовні одиниці, визначати їх взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.	+	+		+

14. Здатність створювати усні й письмові тексти різних жанрів і стилів державною та іноземною (іноземними) мовами.	+	+	+	+
15. Розуміння комунікативної діяльності як реалізації функцій мови в різних суспільних сферах (жанрово-стильова диференціація мови).	+	+	+	
16. Здатність здійснювати лінгвістичний та літературознавчий аналіз текстів різних стилів і жанрів.	+	+		
17. Здатність до надання консультацій з дотримання норм літературної мови та культури мови.	+	+	+	+
18. Здатність до ведення ділової комунікації усно і письмово.	+	+	+	+

